

הרב יהודה הלוי עמיהי

על מחיר יין איכותי של אוצר בית דין

שאלה

שמעתי שניתן לרכוש מ'אוצר הארץ' את היינות של יקב פסגות שיש בהם קדושת שביעית ב-33 ש"ח לבקבוק, ושיש מחירים מיוחדים לבעלי עסק. איני מבין מדוע עלות הייצור של היינות היא פי אחד וחצי מיינות פשוטים בשנה רגילה וכמעט פי שנים מיינות עם קדושת שביעית המופצים ע"י אוצרות בית דין אחרים. ההנחה היא שבית הדין משלם עבור הוצאות הגידול והייצור, ואלו אמורים להיות קבועים ואחידים, מדוע אם כן קיים פער גדול כזה בין היינות השונים?

א. מטרת אוצר בית דין

בית הדין משלם רק הוצאות, ואפילו מעט פחות. זאת נקודת המוצא של אוצר בית דין כפי שמתבאר בתוספתא¹, שבית הדין שוכר פועלים ומשלם להם שכר עבודתם. יש להדגיש שכל המגמה של בית הדין היא קיום מצוות 'והיתה שבת הארץ לכם לאכלה' ולא הבאת רווחים לבית הדין כנהוג אצל כל גוף מסחרי. כל הפעולות והעלויות מטרתן שיגיעו פירות שביעית ברמה ובאיכות גבוהה כדי שייקנו על ידי הצרכן.

ב. פירות שביעית – 'והיתה שבת הארץ לכם לאכלה'

במצוות התורה 'והיתה שבת הארץ לכם לאכלה' משתקפת המגמה המרכזית של מצוות השמיטה. השביתה מן המלאכות החקלאיות, הפקר פירות שביעית, והיחס המיוחד לפירות שביעית עניינם שכל אחד מעם ישראל יזכה לאכול פירות שביעית. אין חובה בשמיטה לאכול דברים פגומים או מקולקלים, להפך, מותר וצריך להביא את פירות שביעית לרמה נורמלית שאם לא כן הפירות ייזרקו ולא ייאכלו כלל. אחת מהמטרות הבסיסיות של 'אוצר הארץ' במשך כל שנת השמיטה, הייתה אספקת תוצרת טובה, לא 'בררה' ולא דרגות ג', ד'. מבחינת בית הדין תוצרת ירודה איננה כלולה כלל בשם תוצרת בית דין. לכן 'אוצר הארץ' לא שיווק כל שנת השמיטה תפוחים קטנים ברשת, כיוון שאמנם פירות אלו אכילים, אבל צרכני 'אוצר הארץ' דרשו תוצרת איכותית. יש לכך משמעות מבחינה הלכתית בהקשר לשאלה אלו מלאכות אנו מתירים לחקלאי בגידול

1. תוספתא, שביעית פ"ח ה"א.

הפירות. מדיניות בית הדין הייתה לנהוג כדעת ה'חזון איש' שיש להתיר מלאכות דרבנן שהן ל'אוקמי פירא' כדי לקבל יבול איכותי באופן שלא יפחת יותר משישית בשוויון.

ג. עלויות הכנת יין איכותי לעומת הכנת יין פשוט

העלויות הגבוהות של יין איכותי לעומת יין פשוט באות לידי ביטוי הן בגידול של הענבים בכרם והן בטיפול שלהם ביקב. ייצור של יין איכותי מתחיל כמובן בבחירת ענבים איכותיים, ונמשך בכל שלבי הגידול של הענבים. הטיפולים, הגיזום (שנעשה באופן המותר) ואפילו הדילול מיועדים לריסון הצימוח לשם השגת יבול נמוך ואידיאלי של ענבים. אי אפשר לייצר יין איכותי מכרם שהיבול שלו הוא 2.5 טון ענבים לדונם, כמקובל בכרמים ליין פשוט ואף 4 טון למיץ ענבים, אלא יש לעשות פעולות אגרונומיות כדי להוריד את היבול עד 1-1.5 טון לדונם, כדי להשיג ריכוז טעמים בטונג' נמוך. כמובן לעובדה הזו יש משמעות כלכלית מכרעת כבר בשלב הגידול בכרם. ביין איכותי העלויות גבוהות גם בגלל הטיפול המיוחד שלו זוכים הענבים ביקב. הטיפול ביקב הוא הרבה יותר פרטני, איטי יותר ומותאם לטבעם הספציפי של הענבים. העבודה היא מסורתית ובכלים טכנולוגיים שמאפשרים עבודה מסורתית, ההתססה היא בטמפרטורה מבוקרת, ולאורך כל התססה מגיע יין כדי לבדוק את התהליך ולהחליט מתי יש לסיים את שלב התססה. נעשות בדיקות מעבדה ובדיקות יין מדי יום, ואף בשלב הגידול עצמו, מתבצעים ביקורים תכופים של היין והאגרונום לאורך כל הגידול. כל הטיפול הוא כאמור הרבה יותר מותאם לעשיית יין איכותי, ולכך עלויות מיוחדות, לעומת ייצור מסה של יין בכמויות גדולות. מיודעי דבר נמסר שבשנה רגילה היו משתמשים בענבים שיועדו לאוצר בית הדין לייצור יין הדגל של היקב ואילו היו ממשיכים את הטיפול של היין ביקב ומיישנים אותו בחביות איכותיות כמקובל בשנה רגילה - האיכות שלו הייתה גבוהה מאוד ומחירו היה מגיע לפי שלושה-ארבעה והרבה יותר. אמנם היקב קיבל את הכרעת בית הדין שהייצור של היין יהיה לטווח קצר וישווק אותו מיד בצאת שנת השמיטה כדי שהציבור יינה מפירות שביעית ברמה איכותית. מובן שלאורך כל התהליך יש גם מי שמפקח על הכשרות של היין. היין של 'אוצר בית הדין' מושג ספציפית על ידי משגיח בית הדין כדי שלא יתערבב עם יין של 'היתר מכירה', ואחסון היין סגור עבור בית הדין. מחיר היין נקבע על פי העלויות של הגידול ושל ייצור היין. אין לבית הדין כסף זמין, ועל כן בית הדין מחזיר את הכספים למגדלים, ליקב ולשלוחי בית דין לפי מה שמתקבל מצרכני היין. לפעמים קורה שבית הדין מתיר לקחת בזן מסוים מחיר גבוה יותר כדי לכסות על ההפסדים של זן אחר. ייתכן גם שבית הדין יקבע שהמחיר לבקבוק אחד גבוה מן המחיר של 12 בקבוקים, ולכן קורה ששישיבה או גוף גדול יקבל הנחה על כמות גדולה של בקבוקים. יש לציין גם שכדי שלא תיעשה סחורה מרבית היינות מגיעים לבית הלקוח, דבר שמעלה את ההוצאות והמחיר. יש להסתכל על ההכנסות וההוצאות של בית הדין בסקירה אחת כוללת. מכיוון שבית הדין קובע את מחיר היין אין כאן צורת מסחר, אלא מחיר בית הדין קבוע ולא משתנה, ובכך אנו מתרחקים כמטחוי קשת ממסחר רגיל. כאמור המגמה של בית הדין היא קיום מצוות 'והיתה שבת הארץ לכם לאכלה' ולא יצירת רווחים לבית הדין כנהוג אצל כל גוף מסחרי.

סיכום

המגמה הבסיסית של בית הדין היא קיום מצוות 'והיתה שבת הארץ לכם לאכלה'. שנת השמיטה אין משמעותה איכות גרועה של פירות, ולהפך, בית הדין שואף לספק פירות שייאכלו על ידי הצרכן. אמנם תוצרת טובה מחייבת הוצאות גדולות יותר, אך העיקר הוא שהתשלום הוא רק עבור ההוצאות, ולא עבור רווחים של גוף מסחרי. יין פסגות של 'אוצר הארץ' הוא יין איכותי והעובדה שהמחיר שנקבע הוא כחמישים אחוז ממחירו בשנה רגילה, מאמתת את רצינותו של בית הדין, ושיתוף הפעולה עם היקב שרוצה להפיץ יינות איכות הקדושים בקדושת שביעית ותשלום הוצאות בלבד. בע"ה שנזכה בקרוב לקיום שנת השמיטה מדאורייתא ולברכה של 'וצוית את ברכתי'...!

